

N:o 84.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1902, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
upplåtande af vissa delar af kronodomänen Bona
till anordnande af en af staten inrättad tvångsupp-
fostringsanstalt.* (I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementens ärenden den 29 november 1901 har Kongl. Maj:t uti en till Riksdagen samma dag aflåten proposition (n:o 8) föreslagit Riksdagen medgifva, att till anordnande af en af staten inrättad tvångsuppfostringsanstalt för etthundra elever finge från och med den 14 mars 1904 upplåtas af kronodomänen Bona $\frac{1}{4}$ mantal Bona med skattetorpstället Kostenshult, $\frac{1}{4}$ mantal Dausbränna, $\frac{1}{2}$ mantal Frängsjö, $\frac{1}{2}$ mantal Bockfall, $\frac{1}{4}$ mantal Eldsbränna eller Tryfall och $\frac{1}{2}$ mantal Ubbelsby med skyldighet för kongl. domänstyrelsen att tills vidare, intill dess Kongl. Maj:t kunde finna godt annorlunda bestämma, förvalta den till dessa fastigheter hörande skogsmark, men med rätt för förvaltningen af tvångsuppfostringsanstalten att för anstalten använda hvad i behörig ordning blefve å nämnda skogsmark till afverkning utsynadt.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen beträffande detta ärende anfört följande.

Af Kongl. Maj:t hade förut den ofvanberörda den 29 november 1901

blifvit beslutet proposition till Riksdagen med förslag, bland annat, till lag angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran. Denna lag, afsedd att träda i kraft den 1 januari 1905, förutsatte, att vid sagda tidpunkt af staten upprättad allmän uppfostringsanstalt för unga förbrytare skulle finnas färdigbildad. På sätt af departementschefen i annat sammanhang redan angifvits, syntes af de särskilda uppfostringsanstalter, som af komiterade för utredning, bland annat, af frågan om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare blifvit ifrågasatta, lämpligen böra till en början upprättas allenast en anstalt af den af komiterade angifna strängare art och afsedd att kunna mottaga såsom elever etthundra unga förbrytare af mankön.

Då för uppförande af behöfliga byggnader för anstalten icke kunde beräknas kortare tid än två år, syntes det vara erforderligt, att för 1902 års Riksdag förslag framläggas om upplåtande för en sådan anstalt af någon för ändamålet tillräckligt stor och i öfrigt lämplig kronodomän. Af den erfarenhet, som vunnits vid åkerbrukskolonien Hall, framginge, att belägenheten af en dylik tvångsuppfostringsanstalt borde vara sådan, att eleverna kunde, oaktadt de arbetade i det fria, utan allt för stor svårighet hållas afskilda från beröring med de kringboende och med landsvägstrafiken i granskapet, samt att jernvägsstation funnes i anstaltens närhet utan att vara omedelbart dertill angränsande.

Bland de kronodomäner, hvilka domäustyrelsen på anmodan uppgifvit såsom tjenliga för ifrågavarande ändamål och erbjudande tillräckligt utrymme för sysselsättande af förutnämnda antal elever, syntes — efter hvad inhemtats vid besök å de särskilda egendomar, hvilka blifvit för ändamålet ifrågasatta — bäst lämpa sig kronodomänen Bona, belägen i Vestra Ny socken, Aska härad och Östergötlands län samt på ett afstånd af sex kilometer från Karlsby jernvägsstation å Krylbo—Mjölby jernväg. För denna domäns användande för ändamålet talade ock, att till egendomen, som nyligen inköpts för kronans räkning till bildande af kronopark, hörde större åkerareal, än som i allmänhet syntes önskligt vid inköp af mark för kronoparkens bildande.

Kronodomänen Bona blefve arrendeledig den 14 mars 1904, och från nuvarande arrendatorns sida mötte icke något hinder att derförinnan för kronans räkning å egendomen utföra de byggnadsföretag, hvilka för den blifvande anstaltens räkning kunde vara erforderliga.

Emellertid vore hela kronodomänen Bona af större omfattning, än hvad som behöfde tagas i anspråk för en tvångsuppfostringsanstalt, beräk-

nad för 100 elever. Anstaltens behof syntes blifva tillräckligt tillgodosedt, derest för densamma användes hufvudgården Bona samt de närmast derintill belägna hemmanen Dansbränna, Frängsjö, Bockfall, Eldsbränna eller Tryfall och Ubbelsby.

I beskrifningen till ekonomiska kartverkets karta öfver Aska härad upptoges arealen å de hemman, hvilka af egendomen Bona sålunda skulle tagas i anspråk för tvångsupfostringsanstalten, till följande:

	Tomt, träd- gård o. åker		Skogslös äng		Skogsmark		Impediment		Summa	
	Td.	Kpl.	Td.	Kpl.	Td.	Kpl.	Td.	Kpl.	Td.	Kpl.
Bona, $\frac{1}{4}$ mtl. frälse med skattetorpet Kostens- hult	28	24	—	—	138	19	58	24	226	3
Dansbränna, $\frac{1}{4}$ mtl. kro- noskatte	42	16	—	—	131	25	21	25	196	2
Frängsjö, $\frac{1}{2}$ mtl. krono- skatte	16	19	15	12	232	22	104	26	369	15
Bockfall, $\frac{1}{2}$ mtl. frälse	80	—	5	—	255	17	93	01	433	18
Eldsbränna eller Tryfall, $\frac{1}{4}$ mtl. kronoskatte . .	50	29	—	—	447	11	7	21	535	29
Ubbelsby, $\frac{1}{2}$ mtl. frälse	26	31	—	—	386	25	70	—	483	24
Tillsammans	245	23	20	12	1,622	23	356	01	2,244	27

Äfven med afseende å antalet och beskaffenheten af redan befintliga byggnader syntes egendomen Bona vara synnerligen lämplig att användas till den ifrågasatta anstalten, då dessa lemnade utrymme till bostäder åt den hufvudsakligaste delen af den blifvande tjänstepersonalen vid anstalten, hvarigenom anläggningskostnaden för denna kunde i väsentlig mån nedbringas.

Det värderingsinstrument, som angående egendomen Bona upprättats i anledning af dess hembjudande till inköp för statens räkning, samt protokollet öfver af- och tillträdessynen vid samma egendom mellan Kongl. Maj:t och kronan, å ena, och nuvarande arrendatorn såsom säljare, å andra sidan, utvisade nemligen, att å egendomen funnes, bland andra, följande byggnader:

vid *Bona*:

1:o) hufvudbyggnad, innehållande å nedra botten två jungfrukammare, kök, två skafferier, badrum, kontor samt två rum, en trappa upp sex rum samt å vinden två rum,

2:o) visthusbod,

3:o) och 4:o) potatiskällare,

5:o) torfbod,

6:o) mejeribyggnad och snickarestuga,

7:o) materialbod,

8:o) och 9:o) logbyggnader,

10:o) koladugård

11:o) torfbod,

12:o) och 13:o) svinhus,

14:o) bød,

15:o) och 16:o) stall,

17:o) magasin och vagnbod,

18:o) redskapshus,

19:o) bodbyggnad med spannmålsvind,

20:o) arbetarebostad för fyra hushåll,

21:o) d:o » tre »

22:o) d:o » sju »

23:o) qvarnbyggnad,

24:o) hemlighus,

25:o) trädgårdsbod,

26:o) logbyggnad,

vid *Bockfall*:

1:o) och 2:o) stugubyggnader,

3:o) och 4:o) ved- och visthusbodar,

5:o) stall och lada,

6:o) redskapshus,

7:o) ladugård,

8:o), 9:o) och 10:o) logbyggnader,

vid *Tryfall*:

1:o) och 2:o) boningshus, hvaraf n:o 1 innehölle å nedra botten tre rum och kök samt en trappa upp fyra rum,

3:o) bodbyggnad med spannmålsmagasin,

- 4:o) logbyggnad,
- 5:o) stall,
- 6:o) ladugård,
- 7:o) svin- och fårhus,
- 8:o) mjölkhus,
- 9:o) källare,

vid *Ubbelsby*:

- 1:o) boningshus,
- 2:o) bod och vagnshus,
- 3:o) stall,
- 4:o) fähus och loge.

I fråga om den vid en anstalt af förevarande beskaffenhet erforderliga tjänstepersonal hade, på anmodan, styrelsen för föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josephina lemnat en utredning, enligt hvilken, förutom personal för egendomens skötsel och tjänstfolk, skulle vid anstalten vara erforderliga

- 1 direktör och föreståndare,
- 1 husmoder och sjukvårdarinna,
- 2 skollärare,
- 1 öfveruppsyningsman,
- 8 uppsyningsmän, tillika undervisare i särskilda yrken,
- 1 eldare.

Summa 14.

Till jämförelse borde meddelas, att staten för det i Norge nyligen upprättade strängare skolhemmet å Bastö för vanvårdade gossar, i hvilket hem finnes intagna 100 elever, upptoge, förutom vid jordbruket och hushållet anställda personer, följande befattningshafvande:

- 1 bestyrer,
- 3 lärere,
- 1 vagtmester,
- 1 maskinist,
- 2 natvægtere,

3 haandverkslærere,
3 arbejdsformænd.

Summa 14.

Ofvan angifna byggnader lemnade uppenbarligen tillfälle till anvisande af bostadslägenheter åt största delen af den personal, som med ledning af anförda uppgifter kunde beräknas blifva vid uppfostringsanstalten behöflig. I redan befintliga verkstäder funnes dessutom tillfälle till en mångsidig undervisning i smide och slöjd. Vid sådant förhållande kunde de nybyggnader, som blefve behöfliga för anstalten, inskränkas till två elevbyggnader, hvardera beräknad för 50 elever, samt en ekonomibyggnad, innefattande hufvudsakligen kök jemte förrådsrum och matsal. Då ritning och kostnadsförslag till dessa byggnader ännu icke kommit i det skick, att de kunde för Kongl. Maj:t föredragas, hemstälde departementschefen, att de finge framdeles i sammanhang med statsregleringen framläggas.

Något hinder därför, att den till ifrågavarande hemman hörande skogsmark fortfarande ställes under domänstyrelsens förvaltning, syntes icke från uppfostringsanstaltens sida böra möta. Den utsyning, som härvid kunde ega rum å de för anstalten använda hemmanens skogsmark, syntes böra användas till fyllande af anstaltens behof af skogseffekter.

I infordradt utlåtande hade domänstyrelsen hufvudsakligen anført, att värdet å de delar af egendomen, som skulle tagas i anspråk för anstalten, kunde beräknas till 178,500 kronor, men att, då hela egendomens värde uppskattades till 300,000 kronor och samma egendom af staten förvärfvats för en köpeskilling af 260,000 kronor, här ofvan för de nu ifrågavarande hemmanen beräknade värdet borde minskas med $13\frac{1}{3}$ procent eller till 154,700 kronor; och ansåge sig styrelsen böra framhålla, att den omständigheten, att kronoparken af det för anstalten föreslagna området blefve splittrad i två delar och derigenom såsom kronopark i flera hänseenden mindre värdefull, visserligen ej syntes böra utgöra hinder för områdets användande för anstaltens anläggning, men — utom det skäl, som förefunnes deruti, att ett betydligt antal byggnader utan i styrelsens ofvanintagna uppgift beräknadt värde, bland andra skogvaktarebostaden, skulle öfverlemnas till anstalten — borde föranleda dertill, att det ersättningsbelopp för hemmanen, som borde tillgodoföras extra anslaget för skogsmarksinköp, sattes något högre än hvad ofvan beräknats och alltså upptoges till 170,000 kronor. Det ersättningsbelopp, som sålunda af domänstyrelsen ansåges böra tillgodoföras extra anslaget för skogsmarksinköp, komme att blifva föremål

för Kongl. Maj:ts pröfning på föredragning af chefen för jordbruksdepartementet i sammanhang med frågorna om reglerandet af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemstälde departementschefen, efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta förevarande proposition.

Under erinran, att någon framställning i fråga om det i statsrådsprotokollet omförmälda ersättningsbeloppet för de hemman, som skulle komma att för tvångsuppfostringsanstalten tagas i anspråk, icke blifvit af Kongl. Maj:t till Riksdagen afgifven, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 9 maj 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
